

91. 31 JOEGOSLAVIE

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/5548	20 november 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 95/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/5548, d.d. 20 november 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
95/91

(Afgesloten 201000 NOV 1991)

Kroatië

Sinds het ingaan van het staakt-het-vuren afgelopen zaterdag waren de gevechten in Kroatië in eerste instantie aanzienlijk afgenomen. Slechts uit Vukovar werden nog incidenten gemeld, hoewel de Kroatische autoriteiten de verdedigers van die stad hadden opgedragen zich onvoorwaardelijk aan de federale strijdkrachten (JNA) over te geven. Zij hebben voorzover bekend geen garanties gekregen van de zijde van de JNA voor de veiligheid van de burgerbevolking. Overigens wijzen de gemelde incidenten erop dat nog niet alle verdedigers aan het Kroatische bevel tot overgave hebben voldaan. Dit kan verband houden met het feit dat Slavonië geldt als een bolwerk van de extreme Kroatische nationalisten, die zich aan het gezag van de relatief gematigde president Tudjman onttrekken.

In de loop van dinsdag zijn de gevechten echter weer toegenomen. Met name in het Dalmatische achterland werd hevig gestreden. Zo is gemeld dat de door Kroaten gedomineerde stad Gospic (aan de westgrens van de Krajina) door Servische gevechtsgroepen is aangevallen. Ook in West-Slavonië, waar de Kroaten de afgelopen weken offensieve operaties hebben uitgevoerd, werd opnieuw gevochten. Verondersteld kan worden dat het initiatief voor de gevechten in de meeste gevallen is uitgegaan van autonoom opererende gevechtsgroepen aan beide zijden, die zoals bekend het door de JNA en Kroatië gesloten bestand afwijzen.

De vorige week gemelde aftocht van het JNA-korps uit Rijeka en omstreken verloopt volgens plan en zal naar verluidt op 10 december voltooid zijn. Dit bevestigt nog eens dat de JNA in beginsel bereid is zich terug te trekken uit de niet-Servische delen van Kroatië. De JNA-autoriteiten hadden reeds begin november blijk gegeven van bereidheid het betreffende korps terug te trekken, maar er zijn aanwijzingen dat de beslissing is verhaast door de verovering door de Kroaten op 5 november van de kazerne van de bergbrigade in Delnice, die aan dit korps gesubordineerd is. Dit vormde overigens de eerste maal sinds enkele weken dat een JNA-garnizoen voor de Kroaten heeft gecapituleerd. Kort nadien heeft de federale luchtmacht aanvallen uitgevoerd op de betreffende kazerne met als doel het door de Kroaten veroverde materieel te vernietigen.

Recent zijn uit inlichtingenkanalen meldingen ontvangen met betrekking tot de verliezen aan gepantserd materieel van de JNA bij de gevechten in Slovenië en Kroatië in het afgelopen halfjaar. Eind juni bezat de JNA naar schatting 2500 moderne tanks (waarvan ruim 500 M-84 en 2000 T-55) en 1400 infanteriegevechtsvoertuigen (M-80). Bij de gevechten in Slovenië gingen naar schatting 25 tanks verloren. Bij de terugtrekking uit deze republiek moest een groot deel van het overige materieel (100 moderne tanks, 30 M-80's) achterblijven.

De JNA-verliezen in Kroatië waren het gevolg van zowel de verovering van kazernes door de Kroatische (para-)militaire organisaties als directe gevechtshandelingen. Naar schatting 140 tanks en 95 M-80's zijn door de Kroaten veroverd en volgens Kroatische bronnen (die echter mogelijk overdrijven) zijn bij de

gevechten 190 JNA-tanks en infanteriegevechtsvoertuigen vernietigd. Verder worden tenminste 81 tanks en 56 M-80's door Kroatische blokkades van het slagveld weggehouden. Uit deze cijfers blijkt dat de JNA door al deze omstandigheden momenteel niet langer kan beschikken over een vijfde van haar voormalige organieke materieel. Het federale leger is tevens overgegaan tot de inzet van T-34's uit de Tweede Wereldoorlog, waarvan het er ook nog ongeveer 1000 bezit.

De afgelopen vier maanden zijn reeds 420.000 Serviërs en Kroaten uit de omstreken gebieden naar elders gevlucht. Volgens schattingen van het Rode Kruis zou dit aantal op korte termijn kunnen groeien tot 600.000. Daarbij wordt erop gewezen dat het werkelijke aantal vermoedelijk 20% hoger ligt omdat een aantal personen zich niet als vluchteling meldt, maar bij familie intrekt.

De JNA

Vorige week hebben de hoofden van de Hongaarse en Joegoslavische luchtverdediging een ontmoeting gehad die tot doel had maatregelen te treffen om de spanning tussen beide landen te verminderen. Deze was veroorzaakt door herhaalde schendingen door JNA-gevechtsvliegtuigen van het Hongaarse luchtruim. Beide zijden hebben nu ingestemd met vestiging van een veiligheidszone aan de grens, al moet dit voorstel nog nader worden uitgewerkt. Met name zou de JNA de breedte van deze zone willen laten afhangen van de posities van de Kroatische strijdkrachten, die ook in dit gebied actief zijn.

Federale overheden

De voorzitter van het federale presidium, de Kroaat Mesic, heeft officieel verklaard dat hij zich uit het presidium terugtrekt omdat Joegoslavië als staat niet meer bestaat. Overigens nam Mesic al geruime tijd niet meer deel aan de besprekingen in het presidium, dat in steeds sterkere mate door het pro-Servische blok werd overheerst. Indien ook federaal premier Markovic, die onder Servische druk staat om af te treden, zich terugtrekt, bestaat er formeel geen enkel federaal gezagsorgaan meer dat door alle deelstaten aanvaard en erkend wordt. Inmiddels heeft minister van Buitenlandse Zaken Loncar, die evenals Markovic van Kroatische afkomst is en tegen wie in het door Servië gedomineerde federale parlement eveneens een motie van wantrouwen was aangenomen, zijn aftreden aangekondigd. Hij zal naar verwachting worden opgevolgd door zijn (Servische) plaatsvervanger Maksic, die vorige week reeds door het parlement als waarnemend minister was aangewezen.

Internationale vredesinspanningen

Er worden, zoals bekend, nog steeds onderhandelingen gevoerd over de legering van VN-vredestroepen in de omstreken gebieden van Kroatië. Hoewel de verschillende partijen hierover sterk uiteenlopende visies hebben, heeft voorzover bekend nog niemand zich volledig gedistantieerd van het compromisvoorstel waarbij met name Slavonië volledig gedemilitariseerd en onder algeheel gezag van een VN-vredesmacht zal worden gelegd. Indien echter de gevechten in Kroatië weer oplaaien, zoals waarschijnlijk is, is het vrijwel uitgesloten dat over de betreffende voorstellen overeenstemming kan worden bereikt.

Zoals gemeld heeft de speciale VN-afgezant Vance reeds een aantal weken geleden vastgesteld dat het algemene wapenembargo dat de Verenigde Naties over Joegoslavië hebben uitgesproken, ontdoken wordt. Deze situatie lijkt nog niet te zijn veranderd. Er zijn bijvoorbeeld aanwijzingen dat via Roemenië op grote schaal wapensmokkel plaatsvindt, vermoedelijk in de eerste plaats aan de JNA en Servische strijdgroepen. Servië daarentegen beschuldigt Hongarije van steun aan Kroatische guerrillastrijders die in Servië infiltreren. Het vermoeden bestaat dat een recent op de Donau beschoten Tsjechoslowaaks vrachtschip en een Maltees

schip dat voor de Kroatische kust tot zinken werd gebracht, ook betrokken waren bij wapensmokkel.

Het pro-Servische romppresidium heeft inmiddels de inzet van buitenlandse oorlogsschepen ter bescherming van konvoeien, waarmee gewonden en burgers uit de gevechtszones worden geëvacueerd, in Joegoslavische wateren afgewezen, omdat deze konvoeien geen gevaar zouden lopen.

Bosnië-Herzegovina

De regering van Bosnië-Herzegovina heeft opnieuw een dringend beroep gedaan op de Verenigde Naties om een vredesmacht op het grondgebied van deze republiek te legeren met als doel te voorkomen dat de Servisch-Kroatische tegenstellingen zich naar Bosnië-Herzegovina uitbreiden. Volgens de Bosnische regering zijn de aanvallen van de JNA op Dubrovnik in de afgelopen weken mede uitgevoerd vanaf Bosnisch grondgebied. Bovendien zou tenminste één door Kroaten bewoond Bosnisch dorp zijn vernietigd door JNA-reservisten uit Montenegro. In de ogen van de Bosnische regering zijn deze ontwikkelingen mede toe te schrijven aan het Servische streven om het etnisch sterk gemengde Bosnië-Herzegovina te destabiliseren teneinde de aansluiting van de door Serviërs gedomineerde gebieden in deze republiek bij Servië te bewerkstelligen.

Macedonië

Uit persberichten is op te maken dat het parlement van Macedonië begin deze week een grondwet heeft goedgekeurd, die "in het teken staat van soevereiniteit en onafhankelijkheid". In detail werd alleen gemeld dat Macedonië geen dienstplichtigen meer afstaat aan de JNA en geen afgevaardigden zal sturen naar het federale parlement en presidium. Overigens stemden de Albanese afgevaardigden in het Macedonische parlement tegen de nieuwe grondwet.

De Macedonische bevolking heeft zich in september in een referendum uitgesproken voor de onafhankelijkheid van de republiek, waarbij alleen de Albanezen (20% van de bevolking) tegenstemden. Tot dusverre waren echter geen concrete stappen in deze richting genomen. De genoemde grondwetswijziging bevestigt dit streven naar onafhankelijkheid.

Conclusie/voorzicht

Ondanks het staakt-het-vuren van afgelopen zaterdag wijzen de meest recente berichten erop dat de strijd in omstrede delen van Kroatië toch weer oplaait, vermoedelijk vooral op initiatief van autonoom opererende nationalistische gevechtsgroepen aan beide zijden. Hierdoor is de kans klein dat de internationale bemiddelingspogingen omtrent een duurzaam bestand en de legering van VN-vredestroepen in de omstrede gebieden succes zullen hebben. Een verdere verheviging van de gevechten in Kroatië ligt meer in de lijn der verwachtingen. Een uitbreiding van de strijd naar Bosnië-Herzegovina is evenmin uitgesloten.